

PERSÉPOLIS

LA LLUITA DE LES DONES PER LA TOLERÀNCIA

Autor: Ramon Breu

SINOPSI

Marjane creix a l'Iran de la Revolució Islàmica. Els fonamentalistes trenquen les il·lusions d'un poble, imposant el vel a les dones i emprasant a milers de persones. Intel·ligent i valenta, Marjane descobreix el punk, Abba i Iron Maiden. Als catorze anys, els seus pares l'envien a Àustria. Resisteix els mals moments típics d'una adolescent i descobreix l'amor. Torna a l'Iran, encara que significa

patir l'asfixiant repressió dels *guardians de la revolució*. Entra a l'escola d'art i es casa, al mateix temps que segueix criticant el govern. Als vint-i-quatre anys, no pot resistir més l'opressió i marxa a França per trobar un futur més esperançador.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original en francès: *Persépolis* (Animació)

Any de producció: 2007

Nacionalitat: França – EEUU

Direcció i guió: Marjane Satrapi i Vincent Paronnaud

Basada en les novel·les gràfiques de Marjane Satrapi

Productors: Marc-Antoine Robert i Xavier Rigault

Música: Olivier Bernet

Director artístic: Marc Jousset

Muntatge: Stéphane Roche

Coordinació d'animació: Christian Desmares

Durada: 1 h 35 minuts

Versió original en francès amb subtítols en castellà / Versió en castellà.

Veus: Chiara Mastroianni (Marjane adolescent i adulta); Catherine Deneuve (Tadji, mare de Marjane); Danielle Darieux (Àvia de Marjane); Simon Abkarian (Ebi, pare de Marjane); Gabrielle Lopes (Marjane nena); François Jerosme (Oncle Anouche).

ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi de la pel·lícula.
2. Parleu de la Marjane i de la seva evolució personal a mesura que va creixent.
- 3.- Analitzarem ara la família, a partir d'aquest esquema:

	Aspecte físic	Personalitat	Ideologia	Relació amb la Marjane
Tadji, mare de Marjane				
Àvia de Marjane				
Ebi, pare de Marjane				
Oncle Anouche				

4. Qui era el xa de l'Iran? Com era el seu règim? Quin país li donava suport? A canvi de què? Per què se'ns explica l'episodi històric del regnat del xa mitjançant titelles?
5. L'any 1980 esclata la guerra entre Iran i Iraq. Feu una recerca sobre aquest conflicte armat: causes; posició dels països occidentals; paper de Sadam Hussein; víctimes; resultat final de la guerra...
6. Un dels aspectes més interessants del film és la confirmació que en els països que pateixen règims integristes, hi ha una part important de la població que resisteix, que no es resigna a viure sense llibertats. De quina forma apareix aquesta *resistència* a *Persépolis*?

7. Per altra banda, a les dictadures, hi ha una altra part de la ciutadania que s'envileix, que s'adhereix al règim i col·labora en la barbàrie moral que representa. Com es reflecteix aquesta situació en el film?

8. Quan Marjane arriba a Viena s'allotja en una residència de monges. Quin paral·lelisme se'ns vol transmetre entre aquestes monges i la realitat del país de procedència de la noia?

9. Quins canvis físics pateix Marjane a Viena? Per què els pateix més que d'altres noies?

10. Per què a Europa, en una ocasió, quan li pregunten d'on és, respon que és francesa? Per què, després, se'n penedeix?

11. Marjane es considera una estrangera a Àustria, però també al seu propi país. Com ho enteneu això?

12. Qui és el personatge amb barba que surt al costat de Déu, i que diu que *la lluita continua*? Per què creieu que els guionistes el fan sortir d'aquesta manera?

13. Des d'Occident, com podem ajudar a aconseguir que països com l'Iran tinguin règims polítics que garanteixin la tolerància, la llibertat i la democràcia?

14. Debateu a classe sobre si és adequat o no la prohibició del vel a les escoles dels països europeus.

LLENGUATGE I TÈCNIQUES AUDIOVISUALS

1. Sovint a les pel·lícules, ens trobem que la història no segueix l'ordre cronològic i es retrocedeix en el temps, és l'anomenat *flash-back* o **salt enrere**. A *Persépolis* hi ha un bon joc de flash-backs, localitzeu-ne un parell.

2. Entrevista a Marjane Satrapi:

Des del començament del projecte, vau pensar sempre que *Persépolis* havia de ser una pel·lícula animada?

Sí, crec que si no hagués estat així s'hagués perdut l'encant original de la història. Amb actors reals, s'hagués convertit en una història de gent que viu en un país llunyà i que no s'assemblen a nosaltres. Com a molt, potser hauria estat considerada una història exòtica o una història del tercer món. Les novel·les han estat un èxit arreu perquè els dibuixos són abstractes, en blanc i negre. Crec que això ajuda la gent a que es pugui identificar, ja sigui a la Xina, Israel, Xile o Corea; és una història universal. *Persépolis* té moments que semblen somnis i els dibuixos ajuden a mantenir la cohesió i la consistència. El blanc i negre (sempre tinc por que el color faci el dibuix vulgar) va ajudar a això també, així com l'abstracció de l'entorn i la localització.

Quines dificultats va tenir a l'escollir el material de les quatre novel·les que volia incloure a la pel·lícula?

Quan estava escrivint els llibres, vaig haver de fer memòria de setze anys de la meua vida, incloent-hi coses que definitivament volia oblidar. Fou un procés dolorós. Tenia por de començar a fer el guió i no hagués pogut fer-ho jo sola. La part més dura fou al començament, i distanciar-me del què ja estava escrit. Vam haver de començar de zero, crear alguna cosa diferent però amb el mateix material. En les novel·les gràfiques, la relació entre l'escriptor i el lector és participativa. En el cinema, el públic és passiu.

- Esteu d'acord que l'animació ha fet que allò que vol transmetre aquesta història arribi millor als espectadors?
- Per què l'animació ajuda *la gent a que es pugui identificar, ja sigui a la Xina, Israel, Xile o Corea* ?
- Esteu d'acord que, en ocasions, el color pot fer vulgar una pel·lícula?
- ¿Per què pensem que la Marjane diu que la relació entre l'escriptor i el lector a les novel·les animades, als còmics és participativa; i, en canvi, al cinema el públic és passiu?

CÒMICS PER LA IGUALTAT

Còmics i pel·lícules animades es perfilen com a eficients suports per a desgranar històries amb denúncia feminista. Si al Japó triomfen les vinyetes de *Hataraki Man*, on s'expliquen històries d'una heroïna que lluita per aconseguir el reconeixement laboral en una cultura empresarial dominada per homes, a Europa ho fa *Persépolis*, el còmic autobiogràfic de la francoiraniana Marjane Satrapi (Rasht, Iran, 1969), amb una versió cinematogràfica que introdueix al gran públic en un nou enfocament del debat sobre el vel, explicant la vida quotidiana de les dones que es rebel·len contra l'obligació de portar-lo.

Persépolis ens permet canviar la nostra perspectiva respecte a certs radicalismes, com ara la visió que tenim dels musulmans, que sembla que tots hagin de ser integristes, i també respecte al vel: ens recorda que no totes ho porten i que no en tots aquests països

s'ha portat sempre. Així s'expressa l'Anna Guerrero, presidenta a Barcelona de l'organització francesa Ni Putes ni Submises. Persépolis ens recorda que a l'Iran les dones no portaren el vel durant molts anys i que fou la revolució islàmica qui va imposar-lo com a obligació, afegeix.

La historieta narra com Marjane tracta, des de la seva infantesa, de conquerir espais de llibertat en un Iran convertit en República Islàmica. La seva mirada feminista és tranquil·la i honesta: senzillament, alguna cosa no encaixa a aquella societat. *“El vel ens fa lliures —els diu la mestra a les seves alumnes, en una vinyeta—, ens preserva de la mirada dels homes.*

El còmic transmet des de la primera vinyeta la idea que la resistència és possible. (...) A la discussió a Occident sobre el vel li feia falta certa dosi de realitat procedent dels països islàmics, per poder observar que no tot pivota entre una deguda tolerància cap a les musulmanes que volen portar-lo i la necessitat de garantir espais de llibertat lliures de signes religiosos: es tracta també de proporcionar a les dones la possibilitat de trencar amb les seves suposades obligacions de decència.

Al llibre *Ser dona i musulmana* (Cruïlla, 2007) Dolors Bramon (professora d'estudis àrabs i islàmics) analitza la situació de les dones en les tradicions islàmiques i conclou que la paraula de Déu segons l'Alcorà era en el segle VII revolucionària: reconeixia per primer cop que la dona també tenia ànima! No obstant, posteriorment, el text fou objecte d'interpretacions patriarcals.

El vel —assegura Bramon— no és religió, és bàsicament cultura, i darrerament reacció contra una asfixiant cultura occidental respecte la immigració. Estic preocupada perquè augmenta el seu ús i és difícil fer canviar d'opinió a qui se'l vol posar. Contrària a la seva prohibició, Bramon recorda que als països àrabs, moltes àvies i mares que mai l'havien dut, el comencen a veure en les seves nétes i filles

A Barcelona i a Madrid es veuen uns tapaments... —adverteix—; que són promocionats per les comunitats islàmiques. Hi ha rumors fonaments en el sentit que hi ha premis en metàl·lic per a les famílies de les noies que van tapades. Això no és llibertat!

Al final de les seves classes, aquesta doctora en Filologia Semítica felicita les musulmanes per no portar el vel. No les pot distingir de la resta de les universitàries, però li consten a la seva llista. Creu que les immigrants se'l trauran a mesura que es culturitzin. *Llegiran l'Alcorà amb un criteri propi i veuran que no estan obligades.*

Maricel Chavarría. “Y Marjane se soltó la melena”. *La Vanguardia*. 7-1-2008.
Traducció i adaptació de CinEscola.

Activitats

1. Busqueu informació del còmic japonès *Hataraki Man* i feu-ne una descripció.
2. Expliqueu de quina forma Persépolis ens ajuda a canviar les nostres idees sobre el món musulmà.
3. Què significa dir que *el vel no és religió, és bàsicament cultura* ?

L'ALTRA HISTÒRIA DE L'IRAN

El que Satrapi, il·lustradora habitual de llibres infantils, va voler aclarir amb el seu impuls creatiu és la història d'un lloc *castigat pels tòpics*. Aquesta dona activa, moderna, xerraire i *profundament* secular, es va cansar de tant estereotip occidental i d'aquesta tendència a dividir el món en bons i dolents, i va publicar el 1999 el seu primer *Persépolis* amb les idees clares i un dibuix de traç senzill, en blanc i negre.

A *Persépolis* és una nena de 10 anys, el seu *alter ego*, qui va explicant la seva experiència sobre els esdeveniments polítics i socials que marquen la seva vida a partir de 1979, quan s'inicia la revolució islàmica, després del regnat del xa. *Vull explicar allò que és gran a través de les coses petites; però només es tracta de la meua visió, no vull fer política ni un tractat d'història*, afirma. En les seves historietes es descriuen les vicissituds de la seva aristocràtica, progressista i roja família; els tristos detalls de la guerra amb Iraq, que va durar vuit anys i va deixar un milió de morts; els del seu exili preventiu a Europa quan els seus pares se'n van adonar de l'afecció de la seva filla a expressar obertament la seva opinió i, més tard, la seva tornada a Iran. *Vaig tornar el 2000. Ja no era el mateix país. S'ha modernitzat en els darrers quinze anys. Les dones ocupen la Universitat en un 60 %, el canvi es palpa al carrer*.

Satrapi, que no és partidària de cap *revolució per la via ràpida*, creu que el futur apareix com una mica més optimista. *Els canvis accelerats no funcionen. Les coses s'han de pensar, cal dialogar, consensuar; és l'única garantia d'èxit*. Quan els Estats Units van envair l'Iraq, *clar que no es respectaven els drets humans, però tampoc a Xina, i Estats Units no té cap problema en fer negocis amb els xinesos...* L'interès pel petroli és, per ella, la substància de fons, allò que provoca que es disfressin les coses. No es pot arribar i dir un bon dia: *Ara anem a democratitzar aquest país o aquest altre. Perquè la democràcia és una cosa més seriosa; és un procés lent, participatiu, que ha de néixer del propi poble*.

Una altra de les qüestions sobre les que Satrapi s'ha definit públicament és la del vel, aquesta polèmica que hi ha a França sobre sí o no als símbols religiosos a les escoles. *No cometeu el mateix error que cometen els fanàtics amb les iranianes*, va escriure Marjane Satrapi a The Guardian. Per a ella, prohibir el seu ús és tan dolent com obligar a posar-se'l. *Quan era una nena l'havia de portar. Per això estic en contra del vel. Sempre hi estaré. Però per la mateixa raó també crec que prohibir-lo és un error*. Si es prohibeix alguna cosa a les adolescents ho estimules. *Són les dones, ajudades, educades, conscienciades, no pressionades les qui han de decidir*.

Satrapi riu quan comenta la seva condició de princesa persa. *És cert, sóc néta de l'últim emperador de la dinastia Qayar; que va regnar a l'Iran abans dels Pahlevi; però allà*

les famílies són immenses, hi ha centenars d'hereus... explica. Afegeix que a Europa això impressiona mentre que a la seva terra natal no. En qualsevol cas, no té sang blava a les seves venes, sinó més aviat roja. Riu altra vegada quan se li diu princesa comunista. Certament, prefereix ser considerada superactiva i comunista.

Lola Huete Machado. *La otra historia de Irán*. EPS. 18-11-07. Traducció i adaptació de Cinescola.

Activitats

1. Què significa que l'Iran estigui castigat pels tòpics?
2. Per què Marjane Satrapi està en contra del vel però no és partidària de prohibir-lo?
3. Enceteu un debat a classe al voltant de l'afirmació: *Els canvis accelerats no funcionen. Les coses s'han de pensar, cal dialogar, consensuar; és l'única garantia d'èxit.*

Marjane Satrapi

LA REVOLUCIÓ ISLÀMICA DE KHOMEINI

12 de febrer de 1979: L'aiatol·là Ruhollah Khomeyni ha proclamat la República islàmica a l'Iran, un cop reduïts els últims focus de resistència de la guàrdia imperial del xa. En aquests moments les noves autoritats controlen la situació de Teheran, després de dos dies en què els combats a la capital iraniana han estat generals. La Unió Soviètica ja ha anunciat que reconeixerà immediatament el nou règim, mentre que el president nord-americà Jimmy Carter i les capitals occidentals oferiran la seva col·laboració al govern presidit per Mehdi Bazargan, format en bona part pels socialdemòcrates i els liberals.

La policia i el petroli eren els dos eixos del poder del xa, convertit des del 1953 en el sentinella dels Estats Units a la regió dels golf Pèrsic. El seu règim barrejava sense vergonya els deliris de grandesa i les ínfulas de modernitat.

Però, malgrat els programes de benestar, el poble es mantenia en bona part pobre i analfabet. El seu ressentiment es covava a les mesquites, on la casta religiosa xiïta, perjudicada per la reforma agrària del xa, tronava contra la seva política prooccidental.

La veu de l'aiatol·là Khomeyni, somorta i alhora inflamada de santa ira, es va començar a sentir a l'Iran a la segona meitat dels anys setanta, enregistrada en unes cintes de cassette que passaven la frontera d'estranguis. El propietari d'aquella veu era un religiós del llinatge del Profeta, amb la barba i la mirada fosca que s'atribueixen al Déu de l'Antic Testament.

El xa ja veia que l'aiatol·là, a l'exili des del 1964, era el seu enemic principal, i al començament del 1978 va inspirar un article que el denigrava a la premsa. Aquell article va indignar els estudiants de teologia de la ciutat santa de Qom, pàtria de Khomeyni. La repressió del xa va ser brutal: hi van morir setanta persones. Allò va ser l'espurna de la revolució. En un país destarotat a més per la inflació, les manifestacions de protesta se succeïen, i eren cada cop més nombroses.

Atès que el govern islàmic és el govern de la llei, els teòlegs n'han de tenir cura. Són els teòlegs els qui han d'exercir la supervisió sobre tots els afers legislatius, executius i administratius del país. El govern dels teòlegs.

Aquests textos de Khomeyni ja provocaven malfiança entre els cercles liberals i d'esquerres que combatien el xa. Però Khomeyni tenia el suport de les masses: milions de persones l'aclamaven quan tornava a Teheran l'1 de febrer de 1979, quinze dies després que fugissin els Pahlawi.

El 12 de febrer, vençuts els últims focus de resistència de la guàrdia imperial, l'aiatol·là proclamà la República islàmica. El nou poder era bicèfal: d'una banda Khomeyni, al cap del Consell de la Revolució, amb les milícies i els tribunals que aplicaven l'Alcorà de manera estricta; de l'altra, el govern presidit per Mehdi Bazargan, integrat per liberals i socialdemòcrates.

Després de la tirania del xa, l'Iran no veuria un sistema democràtic, sinó la teocràcia dels aiatol·làs.

Adolf Beltran. *100 notícies d'un segle*. Pòrtic. Barcelona: 2000. Pàgs. 168-169.

Activitats

1. Qui són els xiïtes? En què es diferencien de l'altra facció musulmana, els sunnites?
2. Què és un aiatol·là? Quin paper fa?
3. Per què als Estats Units li interessava tenir un *sentinella* a l'Orient Mitjà?
4. Per què els liberals i socialdemòcrates es malfiaven de les paraules de l'anomenat *govern dels teòlegs*?
5. Què significa que un règim polític sigui una teocràcia?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- La situació de la dona als països musulmans.
- Democràcia, drets humans i religió.
- Règims dictatorials i resistència democràtica.
- Problemes geoestratègics a l'Orient Mitjà.
- L'amistat, l'idealisme i la solidaritat.
- Viure l'adolescència sota les dictadures.
- Símbols religiosos i societat democràtica.

Objectius formatius

- Comprensió del film.
- Anàlisi del llenguatge i de les tècniques audiovisuals del film: flash-back, animació i les adaptacions de textos literaris al cinema.
- Reflexionar sobre la condició de la dona als països islàmics.
- Analitzar la influència de la religió a les societats contemporànies.
- Entendre les característiques de la vida sota les dictadures.
- Observar actituds de solidaritat en conflictes i situacions d'injustícia i perill.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.

- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques socials, econòmiques, polítiques i religioses plantejades en el film
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les seves activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

WEBS i LECTURES

Webs:

Trailer del film: http://www.youtube.com/watch?v=rUp9o_CNo04

Web oficial del film : <http://www.persepolislapelicula.es/>

Pàgines monogràfiques del còmic:<http://www.guiadelcomic.com/comics/persepolis.htm>

Proposta didàctica de CinEscola sobre *Las tortugas también vuelan*: (Iran-Iraq, 2004)

<http://www.cinescola.info/0708/cine40.html>

Lectures:

- Ambròs, A. ; Breu, R. (2007) *Cinema i Educació*. Barcelona: Graó Editorial.
- Bramon, D.(2007) *Ser dona i musulmana*. Barcelona: Cruïlla.
- Maricel Chavarría. “Y Marjane se soltó la melena”. *La Vanguardia*. 7-1-2008.
- Huete Machado, L.. *La otra historia de Irán*. EPS. 18-11-07
- Satrapi, M. *Persèpolis*. (2007). Barcelona: Norma Editorial.
- Varela, M.I.; Llana, A. (1989) *La expansión del islam*. Madrid: Anaya. Biblioteca Básica de Historia.

